

Stvoření a morálka

Texty na tento týden:

Gn 1,26–28; 2,7.16.17.23; 3,20; Ž 95,6.7; Sk 17,26; Mt 5,43–48; 25,31–40; L 6,36

Základní verš

„A Hospodin Bůh člověku přikázal: ‚Z každého stromu zahrady smíš jíst. Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez. V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti.‘“ (Gn 2,16.17)

„Lidská práva“ jsou oblíbeným politickým, mediálním i společenským tématem. Anglická Magna charta libertatum z roku 1215, francouzská Deklarace práv člověka a občana, jež byla vydána v roce 1789, či Listina základních práv a svobod, která je od roku 1993 součástí ústavního pořádku České republiky – to vše jsou dokumenty, které obsahují základní myšlenku – lidské bytosti mají práva, o něž je nikdo nemůže připravit. Jsou naše, protože jsme lidé (alespoň takto to definuje teorie).

Otázkou však zůstává, co jsou to lidská práva. Jak můžeme zjistit, která práva do nich patří? Mohou se tato práva měnit? A pokud ano, jak? A proč by vlastně měli mít lidé tato práva? Na světě stále existují oblasti, ve kterých někdo může „vlastnit jinou osobu“. V některých regionech nemají ženy právo volit ani být voleny. Není to tak dávno, kdy i v Československé republice byli lidé pronásledováni za jiný politický názor či veřejné vyznávání své víry. Jak může stát garantovat občanům základní práva a svobody? A proč mohou některé státy své občany o určitá práva připravit, přestože je jiné státy považují za platná?

To jsou složité otázky. Odpověď na ně je spojena s otázkou o původu člověka, kterou se budeme zabývat tento týden.

Závislost lidí na Stvořiteli

1I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem. 16A Hospodin Bůh člověku přikázal: „Z každého stromu zahrady smíš jíst. 17Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez. V den, kdy bys z něho pojechl, propadneš smrti.“ (Gn 2,7.16.17)

6Přistupte, klaňme se, klekněme, skloňme kolena před Hospodinem, který nás učinil. 7On je náš Bůh, my lid, jež on pase, ovce, jež vodí svou rukou. Uslyšíte-li dnes jeho hlas... (Ž 95,6.7)

Osobní studium

V Gn 2,7 je popsáno, jak Bůh tvoří Adama – živou, samostatnou, rozumnou a morální bytost. Adam nebyl zvíře, ale člověk. I když text přesně neříká, jak Bůh vytvořil člověka z prachu země, způsob vyjadřování v textu naznačuje, že Bůh používá ruce, aby zformoval prach a dal mu tvar a podobu. Mohli bychom se domnívat, že svrchovaný vládce vesmíru si nebude špinit ruce a tvořit člověka z prachu. Bible nám však představuje Stvořitele, který má velmi blízko ke svému stvoření. Písmo popisuje mnoho událostí, v nichž se Bůh aktivně podílí na formování materiálního světa – aktivně tvoří (například Ex 32,15.16; L 4,40; J 9,6). Bůh se k lidstvu snižuje a „špiní“ si s ním ruce, jak nám to představil svým životem Ježíš Kristus.

Když uvažujeme nad stvořením člověka, můžeme si klást otázku, jaké měl Bůh právo určovat zákony a pravidla Adamovi a Evě v rajské zahradě (Gn 2,16.17). Tuto situaci můžeme srovnat s postavením dítěte v rodině. Rodiče mu zabezpečují domov a vše, co potřebuje pro život. Mají své dítě rádi a jde jim o jeho dobro. Jejich zkušenost a moudrost pomáhají dítěti, aby se vyhnulo mnoha problémům. Podobně jsme i my stále závislí na nebeském Otci. On nám dává život a vše, co potřebujeme. Vždy je proto moudré přijímat Boží vedení. Bůh je láska, a proto mu můžeme důvěřovat, že nám dá to, co potřebujeme.

Aplikace

Přečti si Ž 95,6.7 a Ž 100. Jak žalmista vyjadřuje naši závislost na Bohu? K čemu nás naše závislost na Bohu zavazuje? Jak to ovlivňuje náš vztah k druhým lidem?

K Božímu obrazu

26 I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazícím se po zemi.“ 27 Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. 28 A Bůh jim požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe.“ (Gn 1,26–28)

Osobní studium

V Gn 1,26–28 je možné zhlédnout určité charakteristiky a vlastnosti, které Bůh dal pouze lidem. Člověk byl (na rozdíl od zvířat) stvořen, aby byl „Božím obrazem“ (latinsky „Imago Dei“). Co to však znamená, že byl člověk stvořen k Božímu obrazu? Tato otázka byla a je předmětem mnoha diskuzí. Názory se různí. Biblický text nám přináší několik námětů, jež přinášejí na tuto otázku odpověď. Být stvořen k Božímu obrazu znamená, že se Bohu v něčem podobáme. Jednou z důležitých charakteristik tohoto „obrazu“ je, že Bůh člověku svěřil vládu nad ostatními bytostmi v přírodě. Bůh vládne nade vším. O svoji moc se však podělil s lidmi, když jim dal vládu „nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe“ (Gn 1,28).

Podle biblického textu Bůh řekl: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby.“ Použitý plurál znamená, že tento obraz bude odrážet pluralitu Boží trojice. Bůh utvořil lidi jako muže a ženu. Boží obraz není plně vyjádřen v jednotlivci, ale ve vztahu, ve společenství. Boží trojice je představena třemi osobami, které mají mezi sebou vzájemný vztah. Obraz Boha v lidech je vyjádřen ve vztahu muže a ženy. Schopnost utvářet vztahy je součástí Božího obrazu. Vztahy v sobě nevyhnutelně zahrnují i zodpovědnost a pravidla. A zde se už dostáváme k morálce – tedy k pravidlům a normám, které umožňují fungování vztahů mezi lidmi.

Ještě dříve, než se začneme zabývat tím, které morální hodnoty jsou správné, musíme si uvědomit, že téma morálky s sebou přináší množství problémů. Lidé už staletí zápasí s otázkami, kde se vlastně morálka vzala. Pokud přijímáme model stvoření světa a lidí, pak morálku spojujeme s tím, že lidé mají být obrazem Boha. Ti, kteří věří evolučnímu modelu vzniku života, provázanost mezi stvořením a morálkou zásadně odmítají. Morálka se podle nich vyvinula a nemá nic společného se stvořením. Proč by však měli mít lidé (na rozdíl od hmyzu či savců) svědomí, které rozlišuje, co je dobré a co zlé? Jak by mohli lidé – bytosti, jež se vyvinuly z neživé hmoty – chápat otázky morálky?

První kapitoly Bible nám ukazují, že lidé jsou morální bytosti, jež Bůh stvořil ke svému obrazu.

Aplikace

Jsmo stvořeni k Božímu obrazu. To v sobě zahrnuje nejen uvědomění si vlastního já a vztahu k Bohu, ale také všechny další vztahy, kterých jsme součástí – v rodině, církvi, společnosti i pracovním kolektivu. Jak vědomí, že jsi společně s ostatními lidmi stvořený k Božímu obrazu, ovlivňuje tvůj vztah k druhým lidem?

Z jednoho těla, z jedné krve

Člověk zvolal: „Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženu se nazývá, vždyť z muže vzata jest.“ (Gn 2,23)

Člověk svou ženu pojmenoval Eva (to je Živa), protože se stala matkou všech živých. (Gn 3,20)

On stvořil z jednoho člověka všechno lidstvo, aby přebývalo na povrchu země, určil pevná roční údobí i hranice lidských sídel. (Sk 17,26)

Osobní studium

V Gn 2,21.22 je napsáno, že Bůh stvořil ženu z Adamova žebra. Pak ji přivedl k Adamovi. Ten ji nazývá jako „išša“ (v hebrejštině „iš“ = muž, „išša“ = žena – ve významu „z muže“, „vůči muži“, ale i „pro muže“, z toho vzniká umělé slovo „mužena“ /Gn 2,23/ – tedy muž + ženská koncovka /na principu Jan – Jana/). Po pádu do hříchu dává Adam své ženě jméno Eva (hebrejsky „chavva“, Gn 3,20). Toto slovo má svůj základ ve slovesu „žít“ (hebrejský kořen slova je „ch-j-h“). Jméno Eva se tedy dá přeložit jako „ta, která dává život“ (z toho pravděpodobně pochází i slovanské „Živa“ /ČEP/). Evino jméno vyjadřuje, že je matkou celého lidstva. Text tedy naznačuje, že jsme všichni jedna rodina.

Apoštol Pavel spojuje původ lidstva se stvořením (Sk 17,26; Gn 3,20). Všichni jsme spojeni – pocházíme z jedné ženy (z Evy) a jednoho muže (Adama). Máme tedy společné předky. Bůh je naším Otcem. Na tom je založena rovnost mezi lidmi. Jak by asi vypadaly vztahy mezi lidmi, kdyby si tuto skutečnost uvědomovali všichni lidé a žili podle toho? Pokud bychom někdy potřebovali důkaz, jak hluboko jsme jako lidstvo padli a jak nás zničil hřích, stačí se podívat na to, že se lidé často k sobě chovají hůř než ke zvířatům.

V Písmu je mnoho textů, které zdůrazňují, že před Bohem jsme si všichni rovni (Př 14,31; 22,2). Mezilidské vztahy vycházejí z toho, že máme jednoho Stvořitele. Lidi rozděluje mnoho věcí – národnost, příslušnost k etniku, bohatství/chudoba, společenské postavení... Propastné rozdíly mezi bohatými a chudými a prohlubující se hospodářská krize způsobují, že se lidé na sebe vzájemně dívají s nedůvěrou, podezříváním a pohrdáním. Tyto postoje pak často vedou k násilí a konfliktům. Přestože si jako lidstvo neumíme poradit s chudobou (Mt 26,11), Boží slovo jasně mluví o tom, že všichni – bohatí i chudí – si zaslouží úctu, která nám náleží na základě toho, že jsme Bohem stvořené bytosti.

Aplikace

Před časem někteří lidé ospravedlňovali vykořisťování chudých bohatými na základě tzv. sociálního darwinizmu. Ten navazuje na předpoklad, že v přírodě přežívají silnější na úkor slabších, a převádí tento princip do ekonomické (a sociální) oblasti. V čem je toto tvrzení dalším příkladem toho, proč je důležité pochopení našeho původu pro správné porozumění morálce? Jak vnímáš problém sociální nespravedlnosti? Jak ho můžeš ovlivnit?

Charakter našeho Stvořitele

⁴³*Slyšeli jste, že bylo řečeno: „Milovati budeš bližního svého a nenávidět nepřítele svého.“* ⁴⁴*Já však vám pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují,* ⁴⁵*abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé.* ⁴⁶*Budete-li milovat ty, kdo milují vás, jaká vás čeká odměna? Což i celníci nečiní totéž?* ⁴⁷*A jestliže zdravíte jenom své bratry, co činíte zvláštního? Což i pohané nečiní totéž?* ⁴⁸*Budte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec. (Mt 5,43–48)*

Budte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec. (L 6,36)

Osobní studium

Bůh nás stvořil ke svému obrazu. To mimo jiné znamená, že chtěl, abychom odráželi jeho charakter. Máme být jako On. Nakolik je to možné? (Zde je nutné upozornit, že být jako Bůh neznamená být Bohem – v tom je zásadní rozdíl!) Abychom mohli být jako Bůh – tedy abychom mu byli podobní, abychom odráželi jeho charakter – potřebujeme správně chápat, jaký tento charakter je.

Když Ježíš v kázání na hoře mluví o tom, jaké máme mít vztahy k druhým lidem (nejenom k přátelům a rodině, ale i k nepřítelům), za příklad dává našeho nebeského Otce. On je dokonalý. Snaha stát se dokonalým se v křesťanství často zvrhávala ve snahu po bezhříšném životě. Toto chápání však nevychází z biblických principů. Slovo „dokonalý“ (řecky „telos“) znamená úplný, kompletní. V Novém zákoně je dokonalost vždy v souvislosti s nějakou další charakteristikou. V Mt 5,44–48 je Otcova dokonalost představena jako milosrdenství, jež je prokazováno všem lidem (L 6,36).

Ilustrací této dokonalosti je podobenství o milosrdném Samařanovi (L 10,25–37). Ježíš v něm vypráví příběh o dvou mužích z různých společenských vrstev. Říká, že tito muži jsou bližní. Když je někdo mým bližním, znamená to, že jsem za něj odpovědný. Někdy to je náročné a praktické aplikace se nám mohou zdát nepřijatelné a pobuřující – podobně jako lidem, kteří poslouchali toto Ježíšovo podobenství. Boží dokonalosti se blížíme vždy, když dáme stranou vzájemné rozdíly a chováme se jeden k druhému s láskou a soucitem. V tom je pro nás největším příkladem Ježíš Kristus (Fp 2,1–8).

Mezi principy Božího království a satanova panství je obrovský rozdíl. Bůh povolává silné, aby se stali o slabé. Satanovy principy naopak stojí na tom, že silní se mají slabých zbavit. Bůh stvořil svět, ve kterém byly mírumilovné vztahy. Satan však Boží principy v myslech lidí zničil natolik, že mnoho lidí považuje boj mezi lidmi, kdy přežije ten silnější, za normální. Pokud bychom se vyvinuli pomocí zákeřného principu přirozeného výběru (kde silnější přemůže slabšího), proč bychom se měli chovat odlišně? Pokud přijmeme tento pohled, nenásledujeme Boha a zákony přírody, kterou stvořil, ale vlastní zájmy na úkor lidí, kteří neprošli „sitem přirozeného výběru“.

Aplikace

V jakých různých oblastech je možné vidět, jak předporozumění o původu světa a člověka ovlivňuje morální pravidla a jejich uplatňování v životě jednotlivců i společnosti?

Morálka a zodpovědnost

³¹Až přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním, posadí se na trůnu své slávy; ³²a budou před něho shromážděny všechny národy. I oddělí jedny od druhých, jako pastýř odděluje ovce od kozlů, ³³ovce postaví po pravici a kozly po levici. ³⁴Tehdy řekne král těm po pravici: „Pojďte, požehnaní mého Otce, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa. ³⁵Neboť jsem hladověl, a dali jste mi jíst, žíznil jsem, a dali jste mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste se mne, ³⁶byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste za mnou.“ ³⁷Tu mu ti spravedliví odpovědí: „Pane, kdy jsme tě viděli hladového, a nasýtily jsme tě, nebo žíznivého, a dali jsme ti pít? ³⁸Kdy jsme tě viděli jako pocestného, a ujali jsme se tě, nebo nahého, a oblékli jsme tě? ³⁹Kdy jsme tě viděli nemocného nebo ve vězení, a přišli jsme za tebou?“ ⁴⁰Král odpoví a řekne jim: „Amen, pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.“ (Mt 25,31–40)

Osobní studium

V jedné z předcházejících lekcí jsme studovali Pavlovo kázání v Athénách (Sk 17,16–31). Apoštol začal v tomto kázání od začátku – od stvoření – a skončil soudem. Podle Pavla Bůh, který stvořil svět a všechno v něm, ustanovil i den, kdy bude svět soudit. Morálka znamená zodpovědnost.

Každý se bude zodpovídat ze svých slov a skutků (Kaz 12,14; Mt 12,36.37). V Bibli je napsáno, že se každý nakonec setká s Bohem, aby od něho přijal rozsudek (Mt 25,31–46; Zj 20,11–13). Rozdíl mezi dvěma skupinami lidí v Ježíšově podobenství spočívá v tom, jak se chovali k těm, kteří potřebovali pomoc. Stvořitel se zajímá o to, jak se lidé k sobě navzájem chovají – zejména pak vůči slabším. V nebi není prostor pro princip přirozeného výběru. Ten je v rozporu s charakterem Boha pokoje.

Bible přináší zprávu, že Bůh jednoho dne nastolí spravedlnost, která na tomto světě tak chybí. Myšlenka soudu odhaluje existenci morálních pravidel. Proč by Bůh soudil (a trestal), pokud by neexistovaly morální standardy, podle kterých by lidé měli žít?

Aplikace

Přemýšlej o realitě a jistotě soudu. Proč je evangelium a zaslíbení spasení v Kristu tak důležité? Jak ovlivňuje evangelium o Kristu tvůj postoj k soudu na konci věků? Jak ovlivňuje evangelium tvůj vztah k druhým lidem?

Podněty k zamyšlení

Podle svědectví Bible Bůh stvořil prvního člověka – Adama – mimořádným způsobem – z prachu země. Naše chápání morálky se zakládá na původu člověka. Biblický koncept morálky je neoddělitelně spojen s konceptem původu lidstva.

Když si uvědomíme, že Adam byl prvním člověkem, tak by nemělo být možné, aby se našly lidské pozůstatky, které by byly starší než Adam. Občas však někteří vědci přinášejí interpretace různých objevů, jež se pohybují v řádech milionů roků. Jak se máme stavět k těmto údajům? Existuje několik možností.

(1) Pozůstatky bytostí, jež se vzdáleně podobají lidem, mohou pocházet od lidí s normálním prožíváním a chováním, kteří se však od současného člověka liší fyzickým vzhledem. (2) Tyto pozůstatky pocházejí z lidí, kteří zdegenerovali díky vlivu různých faktorů (genetických, vlivu prostředí či životního stylu). (3) Jsou výsledkem satanovy přímé snahy zničit a zdiskreditovat zprávu o stvoření způsobem, kterému zatím nerozumíme. (4) Další možností je, že to nebyli lidé, ale bytosti, které se lidem podobaly.

Různí lidé mohou upřednostňovat různá vysvětlení. Protože však nemáme důkazy, na základě kterých bychom mohli rozpoznat pravdu, je lepší, když jsme v našich předpokladech a hodnoceních strážliví. Tyto pozůstatky či zkameněliny nenacházíme s nějakými vysáčkami, které obsahují datum vzniku. Nejsou tedy nějakým ověřitelným důkazem. V konečném důsledku jde vždy pouze o interpretaci a výklad. Naše chápání dějin, které vychází z biblické zprávy, ovlivňuje i naši interpretaci různých pozůstatků a zkamenělin.

Otázky k rozhovoru

- 1. Přemýšlejte společně o tom, co by to znamenalo, pokud by neexistoval Stvořitel, který dal lidem pravidla morálky. Odkud by tato pravidla pocházela? Mnozí lidé, kteří nevěří v Boha, mají pevné morální zásady. Na jakém jiném základu – kromě Boha – může člověk založit své morální zásady? Jaká vysvětlení můžete nabídnout? Jaké jsou jejich silné a slabé stránky?*
- 2. Jak pohled na stvoření ovlivňuje náš názor na současné etické problémy, jako jsou eutanazie, klonování, potraty...?*
- 3. Jeden místní obyvatel – dobrovolný průvodce po nacistickém koncentračním táboře v Dachau – začal svůj výklad tím, že mluvil o Darwinově evoluční teorii. Naznačil, že tato teorie vedla k podobným tragédiím. V čem spočívají silné stránky tohoto tvrzení? V čem jsou naopak jeho slabiny?*